

Sygn. akt IV CZ 2/17

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. O.

przeciwko C. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w O.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 kwietnia 2017 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt I ACa .../16,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa M. O. przeciwko „C.” sp. z o.o. z siedzibą w O. o zapłatę, Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 9 listopada 2016 r. odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 30 czerwca 2015 r., ze względu na jej nieopłacenie w terminie.

Powyższe postanowienie zaskarżył zażaleniem powód wnosząc o jego uchylenie. Wraz z nim zaskarżył także poprzedzające je postanowienie Sądu Apelacyjnego z 18 października 2016 r., którym zwolniono powoda od obowiązku uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej w części, ponad kwotę 13.210,80 zł (cała opłata wynosiła 66.054 zł). Skarżący kwestionuje zwolnienie go z obowiązku uiszczenia opłaty w części, mimo że z przedstawionego oświadczenia o stanie majątkowym i dochodach wynika, że nie jest on w chwili obecnej w stanie ponieść takich kosztów i żąda uchylenia tego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne.

Według art. 102 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. z 2016 r., poz. 623 ze zm.), zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Według zaś art. 101 ust. 1 u.k.s.c. sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w części, jeżeli strona jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów.

Jak wynika z uzasadnienia postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, Sąd Apelacyjny, oceniając wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych i przedstawione przez niego oświadczenie o stanie majątkowym i dochodach, nie dał mu wiary, gdyż - w jego ocenie - „nie odpowiada faktycznym możliwościom zarobkowym powoda i tym samym rzeczywistym możliwościom uiszczenia przez niego wymaganych należności”. Wskazany pogląd nie ma żadnej podstawy prawnej ani faktycznej. Wskazane przepisy u.k.s.c. nie formułują, jako przesłanki

rozpoznania wniosku o zwolnienie od kosztów postępowania oceny możliwości zarobkowych wnioskodawcy, ale wymagają poczynienia ustaleń w oparciu o rzeczywistą i aktualną sytuację majątkową i uzyskiwane dochody, czego Sąd Apelacyjny nie dokonał.

Ustalenia poczynione przez Sąd Apelacyjny, dotyczące realizowania przez powoda jako przedsiębiorcę kontraktów, za które otrzymał wielomilionowe wynagrodzenia dotyczy stanu majątkowego powoda z lat 2009 - 2010 r., a nie sytuacji obecnej, która w świetle zgromadzonego przez Sąd materiału, wynika jedynie ze złożonego przez powoda oświadczenia. Fakt obciążenia powoda obowiązkiem alimentacyjnym na rzecz żony w wysokości 8.000 zł miesięcznie w 2014 r. również nie może być uznany za wystarczającą podstawę oddalenia wniosku powoda, gdyż przesłanki zakresu zobowiązań alimentacyjnych, określone w art. 135 § 1 k.r.o., zdecydowanie różnią się od podstaw zwolnienia od obowiązku poniesienia kosztów sądowych. W tym ostatnim przypadku rzeczywiście ocenie podlegają możliwości zarobkowe strony, o czym nie można mówić na gruncie art. 102 u.k.s.c.

Ocena dokonana przez Sąd Apelacyjny jest więc jedynie hipotezą co do potencjalnego stanu majątkowego skarżącego, a nie poczynionymi w sprawie ustaleniami. Nie bez znaczenia jest także wysokość opłaty, którą po jedynie częściowym uwzględnieniu wniosku byłby obowiązany do uiszczenia powód. Z dotychczasowego przebiegu postępowania wynika, że powód był zwalniany od obowiązku uiszczenia kosztów w większym rozmiarze, czyli od opłaty ponad kwotę 4.000 zł, od obowiązku uiszczenia zaliczki na poczet kosztów opinii biegłego ponad kwotę 1.000 zł oraz w całości od obowiązku uiszczenia opłaty od apelacji. Sąd nie wskazał dlaczego w jego ocenie doszło do zmiany stanu majątkowego powoda w stosunku do chwili podejmowania tych rozstrzygnięć, gdyż przedstawione wówczas oświadczenia powoda wykazywały zbliżony stan majątkowy do obecnego.

Powyższe wywody nie prowadzą do wniosku, że jedynym rozwiązaniem powinno być poczynienie ustaleń o stanie majątkowym i dochodach powoda w oparciu o złożone przez niego oświadczenie. Trzeba wskazać, że jeśli sąd przy

rozpoznawaniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych podejmie wątpliwości co do zgodności z prawdą informacji zawartych w przedstawionym oświadczeniu o stanie majątkowych i dochodach, może zarządzić stosowne dochodzenie (art. 109 ust. 1 u.k.s.c.) lub odebrać od strony przyrzeczenie (art. 102 ust. 3 u.k.s.c.). W niniejszej sprawie czynności takich nie przedsięwzięto, a jednocześnie zakwestionowano prawdziwość złożonego oświadczenia. Bez przeprowadzenia tych czynności i dokonania stosownych ustaleń należy uznać zwolnienie powoda jedynie w części od kosztów sądowych za rozstrzygnięcie przedwczesne i niemające uzasadnienia w zgromadzonym materiale procesowym.

Mając powyższe na uwadze a także pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 listopada 2004 r., sygn. akt III CZP 62/04, OSNC 2005/11/181) Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

kc

aj